

ressorteerde de arbeidsinzet. 'Het college van rijksbemiddelaars', aldus een verslag van een uiteenzetting die mr. dr. S. de Vries Czn, de drie-en-zeventigjarige voorzitter van het college (een anti-revolutionair, minister van financiën in de jaren '18-'21) in maart '42 aan de secretarissen-generaal gaf,

'heeft veel moeite, de sterke stijging van de lonen tegen te houden, wijl veel firma's zelf op loonsverhoging aandringen, zulks tengevolge van het feit dat zij de werklieden in de veelal hoge winsten willen doen delen. Bij de regering¹ bestaat echter de vrees dat men op een te hoog loonpeil komt. Bovendien moet er tegen worden gewaakt dat men bevoorrechte klassen van arbeiders krijgt. Tegenover de somtijds bestaande wensen tot loonsverhoging moet het college van rijksbemiddelaars dus meestal een afwijzend standpunt innemen. Nochtans krijgt de voorzitter van het college van rijksbemiddelaars de indruk dat er in het algemeen tevredenheid bestaat. President Jakob van de *Soziale Verwaltung* heeft het college van rijksbemiddelaars zijn tevredenheid betuigd met de door het college verrichte werkzaamheden, onder opmerking dat het college volkomen de geest begrepen heeft waarin het moet werken.'²

Die laatste zin behoeft geen commentaar, maar bij de voorlaatste moeten wij stilstaan: 'Nochtans krijgt de voorzitter van het college van rijksbemiddelaars de indruk dat er in het algemeen tevredenheid bestaat' – bij de arbeiders blijkbaar. Hoe pijnlijk ver stond het college van rijksbemiddelaars van de maatschappelijke werkelijkheid af! Immers, alle loontrekkenden, de arbeiders in de eerste plaats, hadden van de zomer van '40 af geconstateerd dat de lonen in toenemende mate achter bleven bij de prijzen. Daar was niet 'tevredenheid' door gewekt maar een diepe verbittering die ook al duidelijk naar buiten was getreden: zij was een van de factoren geweest die tot het uitbreken van de massale Februaristaking bijgedragen hadden.

★

Vergeleken met het vooroorlogse peil stegen de tarief lonen in de industrie in de periode '40-'43 met nog geen 10%. Nu zeggen de tarief lonen niet

¹ Hiermee werd de bezetter en/of het college van secretarissen-generaal bedoeld.

² Csg: Notulen, 27 maart 1942.